

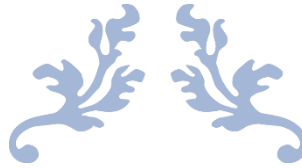
**RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING
YANGI O'ZBEKISTON
RIVOJIGA TA'SIRI**

Xalqaro ilmiy-amaliy
konferensiyasi to'plami

21 IYUN

2023

**RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING YANGI O'ZBEKISTON
RIVOJIGA TA'SIRI**

**ВЛИЯНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА РАЗВИТИЕ
НОВОГО УЗБЕКИСТАНА**

**IMPACT OF DIGITAL TECHNOLOGIES ON THE DEVELOPMENT
OF NEW UZBEKISTAN**

Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyasi maqolalar to'plami

JUNE 21, 2023
KOKAND UNIVERSITY

"O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" O'zbekiston Respublika Prezidentining 5847-sonli Farmonida ko'zda tutilgan vazifalardan biri – ilmiy izlanish yutuklarini amaliyotga joriy etish yo'li bilan fan sohalarini rivojlantirish, ya'ni xalqaro ilmiy hamjamiyatda e'tirof etilishiga xizmat qilishdir. Shu va boshqa tegishli farmonlarda va qarorlarda belgilangan vazifalarini amalga oshirish maqsadida 2023 yil 21-iyun kuni Qo'qon universiteti "Raqamli texnologiyalar va matematika" kafedrasida "Raqamli texnologiyalarning Yangi O'zbekiston rivojiga ta'siri" mavzusidagi xalqaro miqyosida o'tkaziladigan ilmiy-amaliy konferensiyasi maqolalar to'plamini e'lon qiladi

MAS'UL MUHARRIR

Zahidov G'ofurjon Erkinovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

TAHRIRIYAT HAY'ATI

G'ulomov Saidahrur Saidahmedovich – iqtisodiyot fanlari doktori, akademik;

Ahmedov Durbek Quدراتillayevich - iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Mahmudov Nosir Mahmudovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Butaboyev Muhammadjon - iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Islamov Anvar Ashirkulovich - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent;

Ruziev Shohrusbek Ravshan o'g'li - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Mulaydinov Farxod Murotovich – Qo'qon universiteti, Raqamli texnologiyalar va matematika kafedrasida mudiri

Texnik muharrir – Solidjonov Dilyorjon Zoirjon o'g'li

Ta'lim sifati yangi O'zbekiston taraqqiyotini yanada yuksaltirishning muhim omili / Raqamli texnologiyalarning Yangi O'zbekiston rivojiga ta'siri xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyasi to'plami. Kokand university, 2023 yil 21 iyun, - «Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi» 2023.

© Matn. Mualliflar, 2023.

© Kokand university, 2023.

© «Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi», original maket, 2023.

18	KITOB VA KITOBXONLIK – INSON MA'NAVIYATINING KO'ZGUSI - Abdullajonov Davronjon Shokirjon o'g'li, Nematova Guljahon Shuxratjon qizi	83-85
19	TA'LIM SOHASIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARINING QO'LLANILISHI - Batirov Behzod Barotovich	86-88
20	ELEKTRON DARSLIKLAR YARATISH TEXNOLOGIYALARI - Xoldarboyev Rahimjon Axmatdjanovich, Abduvaxobova Robiyaxon Abdusamat qizi	89-91
21	INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI - Nasirova Shaira Narmuradovna, Yodgorov G'ayrat Ro'ziyevich, Raximov Nodirbek Sharif o'g'li	92-94
22	OLIY TA'LIMDA ELEKTRON TA'LIM RESURLARINI FOYDADANISHNING AHAMIYATI - Nasirova Shaira Narmuradovna	95-96
23	ELEKTRON TA'LIM RESURLARIDAN FOYDALANISH ISTIQBOLLARI - Qo'chqorova Surmaxon Suvonovna, Yodgorov G'ayrat Ro'ziyevich, Nasirova Shaira Narmuradovna	97-99
24	TA'LIMGA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH TIZIMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI - Yodgorov G'ayrat Ro'ziyevich, Qo'chqorova Surmaxon Suvonovna, Nasirova Shaira Narmuradovna	100-102
25	MATEMATIKA DARSLARINI TASHKILLASHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYA ELEMENTLARIDAN FOYDALANISH - Azimova Toyibaxon Elmurodjon qizi	103-104
26	ТЕКИСЛИҚДА БЕРИЛГАН ЭЛЛИПСЛАР МИНКОВСКИЙ АЙИРМАСИ - Жалолхон Нуритдинов Турсунбой ўғли	105-113
27	TEACHING PHYSICS BASED ON MODERN TECHNOLOGIES - Adashaliyeva Feruzabonu	114-116
28	TA'LIM VA TARBIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH - Kamolaxon Oripova Erkinjon qizi	117-120
29	ZAMONAVIY YOSHLAR QADRIYATLARI VA JAMIYAT BOSHQARUVI - Mulyadinov Farhod Murotovich, Keldiboyeva Zumradxon Mirolim qizi	121-127
30	TA'LIM VA TARBIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA BOLALARNING SOG'LIG'IGA ZARAR YETKAZUVCHI AXBOROTLARDAN HIMOYA QILISH - SH. F. Ulug'xo'jayeva	128-132
31	BOG'LIQSIZ TASODIFIY MIQDORLAR YIG'INDISINING XARAKTRISTIK FUNKSIYASI - Jovliyev Aziz Ismanqul o'g'li	133-134
32	ZAMONAVIY TA'LIMNI TASHKIL ETISHDA VR TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH METODIKASI - G'aniyeva Shaxrizod Nurmaxamadovna	135-137
33	TA'LIM VA TARBIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASHNING MUAMMO VA YICHIMLARI - Dilfuza Muydinova	138-141
34	MATEMATIK MODELLARNING TIBBIYOT SOHASIDAGI BA'ZI QO'LLANILISHI - Eshtemirov Eshtemir Salim O'g'li, Abdurashidov Nuriddin G'iyosiddin O'g'li	142-148
35	МАКТАВГАЧА ТА'LIM TASHKILOTLARIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYLARDAN FOYDALANIB SAMARALI MASHG'ULOT O'TISHNING AVFZALIKLARI - Yo'ldashev Axrorjon	149-150
36	ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МУЛЬТИМЕДИА ПРИ ПРЕПОДАВАНИИ КУРСА "ЧИСЛОВОЕ И ПРОГРАММНОЕ УПРАВЛЕНИЕ" - О.Э. Кушматов	151
37	TA'LIMDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH ISTIQBOLLARI - Siddiqov Ilhomjon Meliqo'ziyevich	152-155

**TA'LIM VA TARBIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN
FOYDALANISH****Kamolaxon Oripova Erkinjon qizi**

Qo'qon davlat pedagogika instituti

Xorijiy tillar fakulteti, o'qituvchisi

Annotatsiya: Zamonaviy raqamli texnologiyalarga, media platformalar, elektron matnlar ta'lim imkoniyatlarini ro'yobga chiqarishga hissa qo'shishi, o'quv jarayonini yanada samarali tashkil etish, o'quvchilar va o'qituvchilarni ijtimoiy tarmoq markaziga joylashtirish imkonini berishi bilan ta'limda talab ortib bormoqda.

Kalit so'zlar: kontent, electron darslik, interaktiv, raqamli texnologiya, resurs, texnik.

Abstract: Modern digital technologies, media platforms, electronic texts contribute to the realization of educational opportunities, allow to organize the educational process more effectively, and place students and teachers in the center of social networks in education. demand is increasing.

Keywords: content, electronic textbook, interactive, digital technology, resource, technical.

Hozirgi kunda raqamli texnologiyalar ta'lim sifatini oshirish, ta'lim tashkilotining ichki tuzilmasi faoliyatining muvaffaqiyatini ta'minlaydi, bu raqamli resurslarni rejalashtirish tizimlari, elektron hujjat aylanish tizimlari, rivojlanishni qo'llab-quvvatlash tizimlari va boshqaruv qarorlarini qabul qilishni nazarda tutadi. Ta'limdagi raqamli texnologiyalarning umumiy ko'rinishi o'qituvchilar va talabalarga yanada samaraliroq va qiziqarliroq o'rganish va o'qitishga yordam beradigan turli xil vositalar va ilovalar tavsifini o'z ichiga oladi. Ushbu texnologiyalar turli ta'lim muassasalarida va ta'limning turli bosqichlarida - boshlang'ich maktabdan to universitetgacha qo'llanilishi mumkin. Ta'limda qo'llaniladigan asosiy raqamli texnologiyalardan ba'zilari:

-texnik muammolar: Ta'limda raqamli texnologiyalardan foydalanishga internet aloqasi yetarli emasligi yoki uskunaning nosozliklari kabi texnik muammolar to'sqinlik qilishi mumkin;

-tengsizlik: Hamma talabalar texnologiyadan foydalanish imkoniyatiga ega emas, bu esa o'rganishda nomutanosiblikni keltirib chiqarishi mumkin. Bu turli xil daromad darajasi va texnologiyadan foydalanish imkoniyati bo'lgan talabalar o'rtasidagi tafovutni kengaytirishi mumkin;

-shaxslararo cheklangan aloqa: Onlayn ta'lim talabalar va o'qituvchilar o'rtasidagi cheklangan shaxslararo aloqaga olib kelishi mumkin, bu ularning ijtimoiy rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin;

-kontent sifati: Raqamli ta'limda kontent sifatining pasayishi xavfi mavjud, bu esa ta'lim sifatining pasayishiga olib kelishi mumkin;

-ma'lumotlarni himoya qilish: Ta'limda raqamli texnologiyalardan foydalanish talabalar ma'lumotlarini himoya qilish bilan bog'liq muammolarni keltirib chiqarishi mumkin, bu esa maxfiy ma'lumotlarning chiqib ketishiga olib kelishi mumkin;

-texnologiyaga bog'liqlik: Texnologiyaga haddan tashqari ishonish ijodkorlikning pasayishiga va texnologiya yordamisiz haqiqiy dunyoda muammolarni hal qilish qobiliyatiga olib kelishi mumkin;

-jismoniy harakatsizlik: Ta'limda raqamli texnologiyalardan ortiqcha foydalanish o'quvchilarda jismoniy harakatsizlikka olib keladi, bu esa sog'liq muammolariga olib kelishi mumkin;

-kontentga kirish imkoniyatini cheklash: Raqamli kontent mavjudligi cheklangan bo'lishi mumkin va faqat ma'lum texnologiyalarni sotib olishga qodir bo'lganlar foydalanishi mumkin.

Ta'limda raqamli texnologiyalardan oqilona foydalanish o'quv jarayonini sezilarli darajada yaxshilashi mumkin, ammo yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolar va xavflarni hisobga olish va tushunish kerak.

Zamonaviy texnologiyalar bolalarga ta'lim jarayonining faol ishtirokchisi bo'lishga, o'qituvchilarga esa ta'lim va tarbiyaning yangi yondashuvlari, usullari, modellarini yaratish imkonini beradi. Masalan, o'qituvchi ma'ruzaning istalgan bosqichida o'rganilayotgan materialni o'zlashtirish darajasini aniqlash uchun onlayn so'rov o'tkazishi mumkin. Talaba tegishli materiallar yoki manbalarga havolalardan foydalanishi mumkin bo'lganda, raqamli darsliklardan foydalanish bilan o'quv jarayoni yanada dinamik bo'ladi. Bolalar berilgan savollarga javob izlashlari, o'z pozitsiyalarini shakllantirishlari va keyin uni himoya qilishlari mumkin.

Loyiha faoliyatini tashkil etish uchun texnologik vositalardan foydalanish ta'lim natijalarida sezilarli o'zgarishlarga erishish mumkin. O'qituvchilar o'quv jarayonini tashkil etishning yangi modellarini, masalan, "aylantirilgan sinf" ni amalga oshirish imkoniyatiga ega. XXI asrning ushbu ta'lim texnologiyasida. o'qituvchi birinchi navbatda o'quvchilarga yangi materialni uyda mustaqil o'rganish imkoniyatini beradi, so'ngra ushbu materialni sinfda amaliy mustahkamlashni tashkil qiladi.

Onlayn so'rovlar va boshqa raqamli vositalar barcha talabalarni, shu jumladan uyatchan, ishonchsiz va odatda tashabbus ko'rsatmaydigan talabalarni o'quv jarayoniga jalb qilishga yordam beradi. Onlayn tizimlar muntazam ravishda fikr-mulohazalarni, jumladan, o'quv materiallari va topshiriqlari mavjudligi to'g'risida talabalarning fikr-mulohazalarini olish imkonini beradi.

Ma'lumotlarni tahlil qilish o'qituvchiga har bir bolaning qiyinchiliklarini osongina va tez aniqlash va o'z vaqtida yordam ko'rsatish, o'quvchilar raqobatlasha oladigan sohalarni aniqlash va shuning uchun har bir o'quvchining ishini yoki guruhda ishlashni oson sozlash imkonini beradi. Masalan, texnologiya viktorina kabi faol o'rganish usulidan foydalanish samaradorligini sezilarli darajada oshirishi mumkin. Dars boshida o'qituvchi texnik qurilmalardan foydalangan holda viktorina o'tkazishi va o'quvchilarning boshlang'ich darajasini tezda baholashi mumkin, ishonchli ma'lumot olish va uni tahlil qilish uchun bir necha daqiqa vaqt sarflaydi. Bundan tashqari, o'qituvchi o'z sa'y-harakatlarini qayerga yo'naltirishni va talabalarning mehnatini qanday tashkil qilishni ob'ektiv tushunib, o'quv jarayonini tashkil etishga tuzatishlar kiritishi mumkin. Dars oxirida xuddi shu viktorinani o'tkazish yana minimal vaqt bilan fikr-mulohaza olish imkonini beradi va talabalarga mashg'ulot natijalari va muvaffaqiyatini baholash imkonini beradi. Mobil platforma ilovalari va elektron darsliklarda o'quv faoliyatini tashkil etishni sezilarli darajada o'zgartiruvchi vositalar taqchil emas. Ba'zi texnologik qurilmalar o'rganish jarayonida turli xil rag'batlantirish va yordam turlaridan foydalanadi va o'quv jarayonini yanada qiziqarli va qiziqarli qilish uchun ball va mukofotlarni taqsimlash uchun raqobat stsenariylaridan foydalanadi. Bunday texnik qurilmalardan foydalanishning muhim sharti o'quv maqsadlariga erishishdir. Ba'zi mobil platformalar va elektron darsliklar rolli o'yinlarni o'z ichiga oladi, ularda talabalarga, masalan, tarixiy shaxslar yoki ilmiy tushunchalar foydasiga faktlar va ularning dalillarini taqdim etish imkoniyati beriladi. Bundan tashqari, o'yin texnologiyalari o'quv jarayoniga sog'lom raqobatni joriy etishga yordam beradi. Zamonaviy avtomatlashtirilgan ta'lim tizimlari samarali o'quv faoliyatini tashkil etishda va har bir o'quvchining yutuqlarini real baholashda katta yordam beradi.

Ta'limdagi raqamli texnologiyalar allaqachon ta'lim jarayonining ajralmas qismiga aylangan. Ular an'anaviy ta'lim chegaralarini kengaytirish imkonini beradi va o'rganishni istagan har bir kishiga o'rganish imkoniyatini beradi. Onlayn o'quv platformalari, virtual va to'ldirilgan reallik, robototexnika va boshqa vositalardan foydalanish nafaqat o'rganish sifatini oshiradi, balki uni yanada qulay va interaktiv qiladi. Shu bilan birga, o'qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanish bilan bog'liq xavflar ham mavjud, jumladan ma'lumotlar maxfiyligi, texnologiyaga bog'liqlik va o'qituvchi va talaba o'rtasida to'g'ridan-to'g'ri aloqa yo'qligi va boshqalar. Umuman olganda, raqamli texnologiyalar ta'lim amaliyotini o'zgartirish va kelajak avlodlarni zamonaviy dunyoning murakkab muammolariga tayyorlash uchun kuchli vositadir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Kosoruchenko T.V. Organizational, methodological and informational support of the teaching process of applied economic disciplines in educational institutions of higher and secondary vocational education [Organizatsionno–metodicheskoye i informatsionnoye soprovozhdeniye protsessa prepodavaniya prikladnykh ekonomicheskikh distsiplin v obrazovatel'nykh

organizatsiyakh vysshego i srednego professional'nogo obrazovaniya] // Scientific works of the Moscow University for the Humanities. – 2017. – No. 6. P. 3-4.

2. Ozhegov S.I., Shvedova N.YU. Explanatory dictionary of the Russian language [Tolkovyy slovar' russkogo yazyka]. – Moscow: Technologies, – 2016. – 944 p.

3. Palyanychko A.O., Rozhkova M.G. Foreign experience in teaching economic disciplines [Zarubezhnyy opyt prepodavaniya ekonomicheskikh distsiplin] // Southern almanac of scientific research. – 2018. – No. 5. P. 27–30.

4. Shchukina G.I. Activation of students' cognitive activity in the educational process [Aktivatsiya poznavatel'noy deyatel'nosti uchashchikhsya v uchebnom protsesse]. Moscow: Education, – 2017. – 144 p.

5. Andryukhina L.M. Telepresence technologies – a new anthropological platform for the development of education [Tekhnologii teleprisutstviya – novaya antropologicheskaya platforma razvitiya obrazovaniya] – Access mode: http://elar.rsvpu.ru/bitstream/123456789/12527/1/edscience_2014_8_117_005.pdf (access date 30.06.2020).

6. Zamkov A.V. On the virtual expansion of media reality [O virtual'nom rasshirenii mediareal'nosti] – Access mode: <http://www.mediascope.ru/2351> (date of access 06/30/2020).